

 lipka

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2011

V roce 2011 uplynulo přesně dvacet let od chvíle, kdy pět nadšených lidí založilo Lipku – Dům ekologické výchovy. Náš cíl byl jasný: vybudovat zázemí pro ekologickou výchovu dětí i dospělých a nabízet lidem, kteří chtějí naslouchat, náměty, jak žít bohatý život skromnějšími prostředky.

Podařilo se nám vybudovat organizaci s pěti pracovišti, kterou každoročně navštíví deseti-tisíce účastníků vzdělávacích a osvětových akcí. Dbáme na kvalitu našich programů a stále se je snažíme vyvíjet a dělat lepšími. Jsme rádi, že se k nám děti i pedagogové rádi vracejí, vzpomínají na zážitky, které u nás prožili, a rádi vyprávějí, jak Lipka ovlivnila jejich život. Pouštíme se také do realizace projektů a od roku 2011 i do mezinárodní spolupráce s rakouskými partnery.

Za uplynulých dvacet let se mnohé změnilo a z pěti zaměstnanců je téměř šedesát. Co však zůstává stejné a neměnné, je naše poslání. Nadále chceme tvořit útočiště lidem, kteří hledají inspiraci, náměty, vzdělání, radu či vlídné přijetí.

*Mgr. Hana Korvasová
ředitelka Lipky*

OBSAH

SEZNAMTE SE S LIPKOU 4

VÝUKOVÉ PROGRAMY PRO ŠKOLY 7

PROJEKTY A PROGRAMY 16

ZÁJMOVÁ ČINNOST 23

VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI 30

VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ 34

VYSOKOŠKOLSKÁ VÝUKA 41

EDIČNÍ CENTRUM LIPKY 42

FINANCOVÁNÍ A HOSPODAŘENÍ ORGANIZACE 44

PODĚKOVÁNÍ 47

1

SEZNAMTE SE S LIPKOU

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání je jednou z největších a nejstarších organizací v České republice, které se věnují environmentální výchově a vzdělávání dětí i dospělých. Lipka vznikla v roce 1991. Tehdy měla pouze jedno pracoviště na ulici Lipová v brněnských Pisárkách a zaměřovala se především na výukové programy pro školy, kroužky pro děti a vzdělávání učitelů. Za dvacet let vznikla další čtyři pracoviště a Lipka rozšířila své aktivity o vysokoškolskou výuku, kluby pro dospělé, ekologické poradenství, osvětové akce pro veřejnost a také o tvorbu koncepčních materiálů pro Jihomoravský kraj. Lipku na jejích pracovištích denně navštěvují stovky zájemců o environmentální vzdělávání.

Lipka úzce spolupracuje s mnoha školami nejen v Jihomoravském kraji i s řadou univerzit a má statut fakultního zařízení Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Je příspěvkovou organizací zřizovanou Jihomoravským krajem a členským střediskem celostátní Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina.

Jihomoravský kraj

Pavučina

Sdružení středisek ekologické výchovy

Co je environmentální výchova

Dnes hojně užívaná zkratka EVVO (environmentální vzdělávání, výchova a osvěta) podle Lipky zahrnuje veškeré výchovné, vzdělávací a osvětové úsilí, jehož cílem je především zvyšovat spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody a společnosti, za místo, ve kterém žijí a které je jim domovem. Vedle toho také dbát na smysluplné využívání místních zdrojů, rozvíjet citlivost, vstřícnost a tvořivost lidí při řešení problémů péče o přírodu i problémů lidské společnosti. Nabídkou environmentální výchovy usilujeme o utváření ekologicky příznivých hodnotových orientací, které kladou důraz na dobrovolnou střídmost a na nekonzumní duchovní kvality lidského života.

Naše poslání

Posláním Lipky je environmentální vzdělávání, výchova a osvěta dětí, mládeže a dospělých směřující k osvojování environmentálně příznivějších způsobů života.

Pět pracovišť Lipky

Pracoviště Lipová

Lipová se zaměřuje na environmentální vzdělávání prostřednictvím práce s přírodními materiály, starých tradic a rukodělných řemesel. Společně s dětmi pátráme po původu našich potravin a oděvů.

Lipová 20, 602 00 Brno-Pisárky | T: 543 211 264 | www.lipka.cz/lipova

Pracoviště Rozmarýnek

Rozmarýnek vybudoval ukázkovou permakulturní zahradu, která tvoří základ všech jeho vzdělávacích aktivit pro školy i veřejnost. Dalšími hlavními tématy jsou zdravé bydlení a stavby z přírodních materiálů.

Rozmarýnová 6, 637 00 Brno-Jundrov | T: 541 220 208 | www.lipka.cz/rozmarynek

Pracoviště Rychta

Rychta se zaměřuje především na téma krajiny, na její vývoj, složky, vazby a souvislosti v ní. Žáky vede k zamýšlení nad vlivy člověka na krajinu.

Krásensko 76, 683 04 p. Drnovice | T: 517 385 429 | www.lipka.cz/rychta

Pracoviště Jezírko

Jezírko je zaměřeno na vzdělávání o lese a nejčastěji o něm děti učí práv v lese. Tato nejlepší učebna umožňuje názorné učení a osvojování znalostí, ale i probouzení citového vztahu k lesu prostřednictvím aktivit zaměřených na smyslové vnímání přírody.

Brno-Soběšice č. p. 97, 644 00 | 545 228 567 | www.lipka.cz/jezirko

Pracoviště Kamenná – Vzdělávací centrum Aleše Závěského

Kamenná se věnuje vzdělávání dospělých, zejména pedagogických pracovníků, čímž je ojedinělá v rámci Lipky i celé České republiky.

Kamenná 20, 639 00 Brno | T: 543 420 823 | www.lipka.cz/kamenna

Události roku 2011

Leden Výjezdní porada celé Lipky do středisek EV (ČSOP Vlašim, Sdružení TEREZA a Toulcův dvůr).

Únor Začal projekt E-studovna, díky němuž bude zřízeno interaktivní prostředí pro učitele, kde najdou odbornou i metodickou podporu.

Březen Na Jezírku se konal první pobytový program. Zúčastnili se jej žáci z brněnské ZŠ Milénova.

Duben Lipka pořádala Den Země pod Špilberkem, kterého se zúčastnilo téměř 5 000 návštěvníků.

Květen Skončilo šesté specializační studium pro 27 učitelů z Vysočiny.

Červen Rozmarýnek pořádal první školu v přírodě. Zúčastnili se jí žáci 4. třídy brněnské ZŠ Kamenáčky.

Červenec Jiří Vorlíček se ujal vedení pracoviště Kamenná.

Srpen Narodily se tři lipkové děti – Kristýnka Plháková, František Kopáč a Filípek Maxa.

Září Začal první přeshraniční projekt Lipky ACT WELLL!

Říjen 15. října Lipka oslavila v Divadle Radost své 20. narozeniny.

Listopad Na studentské konferenci byly vyhlášeny výsledky Soutěže studentských diplomových prací, kterou pořádal Jihomoravský kraj prostřednictvím Lipky.

Prosinec Byl spuštěn nový web Lipky.

2

VÝUKOVÉ PROGRAMY PRO ŠKOLY

1 004 odvedených výukových programů

4 379 hodiny výuky

22 028 účastníků

Těžištěm činnosti Lipky jsou již od jejího počátku ekologické výukové programy pro mateřské, základní a střední školy. Jedná se o jednodenní i vícedenní environmentálně zaměřenou výuku školních kolektivů probíhající na pracovištích Lipky nebo v terénu.

Všechna pracoviště Lipky nabízela v roce 2011 jednodenní (tři a vícehodinové) programy. Pracoviště Lipová se zaměřovalo především na výukové programy pro 1. a 2. stupeň základních škol, pracoviště Rozmarýnek a Jezírko realizovala programy pro mateřské a základní školy a pracoviště Rychta a Kamenná se věnovala především programům pro střední školy a 2. stupeň základních škol.

Pracoviště Rychta, Jezírko a Rozmarýnek nabízela v uplynulém roce rovněž pobytové výukové programy. Pracoviště Rychta již tradičně pro střední školy a 2. stupeň základních škol, nově ale realizovala pobytové programy také pracoviště Jezírko a Rozmarýnek, a to pro 1. a 2. stupeň základních škol.

V roce 2011 navštívilo výukové programy Lipky celkem 22 028 žáků a studentů.

**POČTY VŠECH VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ
PODLE PRACOVISŤ**

PRACOVISŤE	MĚSÍCE V ROCE 2011												POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET HODIN TRVÁNÍ	POČET DNŮ TRVÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
Jezírko	32	29	39	37	44	28	2	1	32	38	34	21	337	1 104	337	7 975	25 740
Jezírko pobytové			2	1	5	3				1			12	243	48	288	5 815
Kamenná									1	2	5	5	13	46	13	280	980
Lipová	34	28	30	30	51	33			31	39	31	25	332	1 160	332	6 612	22 852
Rozmarýnek	21	21	24	27	34	21			16	29	20	15	228	737	228	4 801	15 587
Rozmarýnek pobytové						1							1	28	5	30	840
Rychta	11		1	1	12	13			5	3			46	204	46	1 214	5 470
Rychta pobytové		4	4	4	5	3			6	4	3	2	35	857	142	828	20 171
Celkem	98	82	100	100	151	102	2	1	91	116	93	68	1 004	4 379	1 151	22 028	97 455

Novinky ve výukových programech

Pracoviště Lipová

Lipová připravila v roce 2011 dva nové výukové programy. Prvním je program *O původu oblečení*, který se skládá ze dvou na sebe navazujících částí – *Na vlně s vlnou* a *Přílnu ke Inu*. V těchto programech, které jsou určeny starším žákům, představujeme len a vlnu jako obnovitelný materiál pro naše oblečení a žáci se seznamují s problematikou výroby oděvů, které každodenně nosí. Tento cyklus byl vytvořen v rámci projektu Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji.

Druhou novinkou je program pro žáky 1. a 2. tříd *Hospodářství u Šnofouse*. Program přibližuje dětem původ některých potravin pomocí praktické činnosti a vede je k poznání souvislostí mezi domácími zvířaty, člověkem a naší potravou. Žáci si prakticky vyzkouší výrobu másla i tvarohu a hravou formou se dovedí o životních potřebách domácích zvířat. Program finančně podpořila Nadace Veronica.

Pracoviště Rozmarýnek

Pracoviště Rozmarýnek dokončovalo v tomto roce celou sadu nových výukových programů, jejichž tvorba byla podpořena Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci projektu Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji. Rozmarýnek vytvořil celkem osm nových půldenních výukových programů, z nichž v pěti se bude využívat technologie promítání 3D makrofotografií živočichů. Jedná se o techniku, kterou žádné jiné středisko ekologické výchovy v České republice nemá. Žáci a jejich učitelé nyní mohou navštívit například výukové programy o půdních bezobratlých, o motýlech nebo o broucích. V rámci stejného projektu jsme dokončovali další tři programy exteriérové, které se odehrávají v přírodní zahradě Rozmarýnku. Účastníci si tak mohou zahrát stolní hru, ve které osazují svá zahradní políčka, poznávají permakulturní principy hospodaření nebo vlastnoručně připravují studené i teplé pokrmy z produktů zahrady.

Pracoviště Rychta

Na pracovišti Rychta nepřinesl minulý rok výrazné novinky, byl spíše ve znamení rekonstrukcí, stabilizací a zlepšování. Metodicky jsme zapracovali nové pomůcky a techniku pro výzkum životního prostředí, zejména entomologické vybavení, přístroje pro měření kvality vody a techniku GIS. Dokončili jsme inovace programové skladby většiny pobytových týdnů tak, aby odpovídaly zásadám projektového vyučování.

Velmi přínosným byl koncept tzv. projektového dne u programů *Projektový den s mokřadem* a *Džungle pod nohama*. Ty se osvědčily nejen jako kvalitní jednodenní programy, ale velmi dobře se začleňují i do pobytových týdnů jako jejich výzkumná součást.

Díky spolupráci s Gymnáziem Vyškov jsme zkvalitnili pobytový týden *Zeměpis – brána do krajiny*. Týdenní program navazuje na konkrétní ŠVP školy, žáci na Rychtě využijí znalosti z výuky ve škole a se získanými dovednostmi pak po programu dále pracují.

Pracoviště Jezírko

Pracoviště Jezírko v souvislosti s dostavěním nové ubytovací kapacity rozšířilo nabídku o čtyři pobytové výukové programy *Co se děje v lese*, *Voda – pramen života*, *Oheň, voda, vítr* a zimní program *Kdo nespí, nezaspí*. Jejich těžištěm jsou především terénní aktivity a metody terénního průzkumu, při kterých děti poznávají jednotlivé složky přírody skrze vlastní smyslovou zkušenost.

Program *Co se děje v lese* se zaměřuje na ekosystém lesa, jeho jednotlivé složky a jeho funkce. Program *Voda – pramen života* srovnává různé typy vodního prostředí, zabývá se vodními živočichy, žáci se však zabývají také pohybem vody v krajině a povodňovou prevencí. Program *Oheň, voda, vítr* se věnuje původu energetických zdrojů a problematice jejich získávání a obnovitelnosti. V zimním programu *Kdo nespí, nezaspí* mohou žáci nejen zkoumat lesní prostředí v zimě, ale také zjišťovat, jak jsou tomuto ročnímu období přizpůsobeny různé organismy včetně člověka. Pobytové ekologické programy vyučujeme na Jezírku od března 2011.

Pracoviště Kamenná

Pracoviště Kamenná začalo nabízet výukové programy i osmým a devátým ročníkům základních škol. Stávající nabídku programů rozšířilo o program *Sex je náš*, který studentům přibližuje problematiku sexuální výchovy.

PŘEHLED PROGRAMŮ PO PRACOVIŠTÍCH

PRACOVIŠTĚ LIPOVÁ

NÁZEV PROGRAMU	POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
Běžela ovečka	8	167	585
Bude zima, bude mráz	8	163	571
Byl jsem tady	1	116	116
Co se píše v letokruzích	3	65	228
Cola-colonizace	1	24	84
Jak roste chléb	61	1 192	4 172
Jako prase v žitě	10	214	749
Jarní probuzení	10	204	714
Jedy a léčiva z přírody	1	23	81
Kavky	9	162	567
Letem světem	25	486	1 701
Na vlně s vlnou	5	79	277
Návštěva u babky bylinářky	37	687	2405
Nech brouka žít	27	517	1810
Otisky času	13	255	893
Přílnu ke lnu	4	68	238
Půda není nuda	10	174	609
Růženin lom	8	153	536
Strom	30	608	2 128
Vánoce	1	21	74
Výživa nebo obživa	4	93	326
Zázrak zrození I	5	97	340
Zázrak zrození II	1	17	60
Zimní spáči	27	562	1 967
Život v rybníce	23	465	1628

PRACOVNÍŠTĚ ROZMARÝNEK

NÁZEV PROGRAMU	POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
3D příroda	11	257	900
Co vyprávěl starý pařez	16	373	1 225
Čarodějné býlí	28	481	1 526
Ferda Mravenec ve vodní říši	21	540	1692
Hořká chuť čokolády	2	55	165
Jedy a léčiva z přírody	19	366	1 225
Kamenný vrch	5	82	255
Komu chutná prales	2	45	158
Noční sousedé	7	142	497
Pohár vody	9	172	547
Před dubem, za dubem	23	505	1 589
Příroda za humny	8	246	687
Reportéři přírody	1	30	840
Špetka domácí ekologie 1	13	246	843
Špetka domácí ekologie 2	2	29	93
Údolí oddechu	23	431	1 353
Vánoce	16	353	1236
Velikonoce	5	126	416
Zahradníkem za skleníkem	3	50	158
Zvířata v ulicích	15	302	1 025

PRACOVISŤE RYCHTA

NÁZEV PROGRAMU	POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
Biologie naostro	9	209	4 751
Dotekem k poznání	3	86	301
Ekologie do kapsy	3	58	203
Ekoškoly	3	91	319
Fishbanks, Ltd.	2	34	119
Josefovské údolí	2	49	216
Moravský kras od severu k jihu	4	124	818
Obchvat	1	16	56
Projektový den s mokřadem	2	50	300
Příroda a čas	6	115	3 087
Příroda bez rukavic	2	40	1 064
Příroda naostro	5	133	2 562
Putování k propadání	16	396	1 686
Reklamy a supermarkety	1	14	49
Tajemství dutých skal	4	138	613
Týden pro udržitelný život	8	200	5 038
Údolí kostí	1	46	230
Za humny	1	27	135
Za prameny Malé Hané	2	53	265
Zeměpis – brána do krajiny	5	131	3 669
Život na (ve) vápenci	1	32	160

PRACOVNÍŠTĚ JEZÍRKO

NÁZEV PROGRAMU	POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
Barvy přírody	9	251	765
Co se děje v lese	10	233	4 701
Co skrývá les	11	269	822
Dřevěný svět	30	813	2 439
Gaia	3	58	348
Kdo bydlí v lese?	15	321	970
Les – srdce přírody	10	223	751
Les a klimatické změny	5	84	294
Les čtyř ročních období, jaro – léto	6	107	375
Les čtyř ročních období, podzim – zima	12	255	893
Lesní stezka pro skřítky	3	56	150
Mravencovo desatero	62	1 754	5156
Na kamení kámen	19	400	1 400
Návštěva ve včelím úle	5	140	385
Podzim v lese	7	145	508
Potravní vztahy a fotosyntéza	15	303	1061
Společenstvo průsvitných křídel	39	859	3007
Svět půdy a neživé přírody	12	198	748
Tajemství sojčího pířka	15	313	1 077
V říši neviditelných vláken	2	47	165
Víme, po čem chodíme?	1	19	67
Vnímání lesa všemi smysly	1	24	84
Voda – pramen života	2	55	1 114
Vodní království lesa	18	381	1 326
Vodník Jezerníček vypravuje	24	671	1 960
Vrabčákovy ptákoviny	12	259	907
Zima v lese	1	25	88

PRACoviŠTĚ KAMENNÁ

NÁZEV PROGRAMU	POČET VÝUKOVÝCH PROGRAMŮ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
Cola-colonizace	2	40	140
Klimatizace aneb Něco je ve vzduchu	3	57	200
Mobil – Co nelze vyčíst z displeje	1	20	70
Sex je náš	6	139	487
Silný kafe	1	24	84

Školní ekologické projekty

Lipka nabízí školám inspiraci při spolupráci na školních ekologických projektech, do kterých se zapojila již celá řada škol z Jihomoravského kraje. Smysl projektů vidíme především v dlouhodobých, samostatných a na sebe navazujících aktivitách třídních kolektivů. Iniciativa vychází přímo z žáků, což je dobrý předpoklad k tomu, aby si nejen osvojovali teoretické znalosti i praktické dovednosti, ale především aby je problematika lidského působení na životní prostředí skutečně zaujala.

Lipka se podílí na dvou programech jako koordinátor v Jihomoravském kraji, jedním z nich je mezinárodní program Ekoškola, druhým celorepublikový program Škola pro udržitelný život. Zapojení škol do programů podporuje projekt Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji.

Ekoškola

Síť ekoškol je mezinárodním programem, v rámci kterého se žáci učí o environmentálních tématech prostřednictvím praktických a konkrétních činností, které mají bezprostřední vliv na jejich nejbližší okolí – školu. Cílem programu je realizace praktických kroků vedoucích k ekologizaci provozu škol. Tyto kroky navrhují a realizují sami žáci ve spolupráci s pedagogy, provozními zaměstnanci i osobami mimo školu – především s rodiči a místními iniciativami. Žáci tak získávají praktické informace i dovednosti využitelné v každodenním osobním životě.

Školy, kterým se podaří splnit kritéria programu, jsou každoročně zvány na slavnostní předávání titulu Ekoškola. Díky loňskému rekordnímu počtu padesáti škol, které titul získaly či obhájily, bylo udílení poprvé rozděleno na dvě samostatné akce. Školy, které svůj titul obhájovaly, se zúčastnily konference Ekoškoly v akci, která byla pojata jako příležitost k výměně zkušeností a dobrých nápadů. Pro nováčky programu bylo určeno slavnostní udílení titulů v Senátu Parlamentu ČR a za přítomnosti ministra životního prostředí Mgr. Tomáše Chalupy si v červnu dvacet škol převzalo svůj první titul tohoto prestižního programu. Mezi oceněnými nechyběli ani zástupci z Jihomoravského kraje. Konference pro obhajující školy se zúčastnila ZŠ Újezd u Brna, která obhájovala titul podruhé a ZŠ Rosice a Střední škola polytechnická z Brna, obhajující dokonce již třetí titul. V Senátu pak byly prvním titulem oceněny ZŠ Boleradice a ZŠ J. A. Komenského z Kyjova.

Lipka jako koordinátor programu v Jihomoravském kraji zajišťuje servis zapojeným školám formou výukových programů pro žáky, seminářů pro pedagogy, konzultací a poradenství, návštěv ve školách apod. V roce 2011 bylo do programu v České republice přihlášeno více než 250 škol, z toho 42 škol z Jihomoravského kraje.

Realizátorem programu pro českou republiku je Sdružení TEREZA. Projekt Síť Ekoškol v ČR probíhá pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstva životního prostředí ČR a je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Škola pro udržitelný život

V historických kronikách se dočteme o škole jako o instituci podněcující změny, přinášející novinky a podporující kulturní život v obci. Není důvod, proč by tomu tak nemohlo být i dnes, neboť škola je stále důležitou součástí svého okolí. Z této myšlenky vychází celorepublikový program Škola pro udržitelný život, jehož realizátory jsou Nadace Partnerství a Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER. Lipka je do programu zapojena jako krajský partner.

Cílem programu je podnítit spolupráci školy s okolními komunitami, otevření školy jejímu okolí a také vtažení rodičů a dalších lidí do života školy. Realizace programu ve škole postupuje do mnoha předmětů a probíhá podle principů projektové místně zaměřené a praktické výuky.

V roce 2011 bylo v Jihomoravském kraji realizováno celkem 9 projektů, do nichž se školy se svým okolím pustily. Jedná se například o založení arboreta v Ostrově u Macochy či školní zahrady v Rájci-Jestřebí, vybudování posezení před školou v Moravských Prusech, odpočívadla na úpatí Homolího kopce v Hustopečích, společná setkání klientů domova důchodců a žáků SOŠ ochrany osob a majetku v Brně a další.

**ŠKOLA PRO
UDRŽITELNÝ ŽIVOT**

3

PROJEKTY A PROGRAMY

Nedílnou součástí činnosti Lipky je realizace projektů v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. V roce 2011 se Lipka podílela na realizaci čtrnáct projektů financovaných z dotací EU: pět projektů realizovala, v šesti byla zapojena jako partner a v dalších třech jako subdodavatel.

PROJEKTY REALIZOVANÉ LIPKOU

Praktická environmentální výchova pro pedagogy

30 seminářů a **6** exkurzí pro pedagogy

984 účastníků

Tento projekt, zaměřený na vzdělávání pedagogů z praxe, byl v uplynulém roce základním pilířem činnosti pracoviště Kamenná. Jeho hlavním cílem je vytvořit systém vzdělávání pedagogů mateřských, základních i středních škol, v jehož rámci se konají terénní exkurze, semináře s pestrým tematickým zaměřením či např. významná konference o environmentální výchově KONEV pro 150 pedagogů, jež byla v roce 2011 zaměřená na téma výchova k občanství. Projekt se také úspěšně snaží zaujmout i pedagogy předmětů, u kterých je obtížné představit si jejich propojení s environmentální výchovou – mezi lákavé akce tohoto typu patřila například *Tvořivá letní škola aneb Ekologická výchova ve výtvarné výchově* nebo *Chemie pro život*.

Dalším důležitým aspektem projektu je práce na vytvoření kvalitní nabídky různorodých tematických modulů. Doposud se podařilo zpracovat 40 témat modulových seminářů a byl také vytvořen manuál pro tvorbu metodických listů. Nabídkou metodických seminářů vycházíme vstříc individuálním potřebám škol a podporujeme spolupráci pedagogů na začleňování environmentální výchovy jako opravdu průřezového tématu.

Velká pozornost byla věnována již tradičně velmi oblíbeným tématům, jako jsou možnosti terénní výuky v přírodě i v zahradě blízko školy. Nabízené semináře i individuální konzultace pomáhají školám využívat k výuce nejen terén přírody, ale také ztvárnit a využívat školní pozemek jako přírodní zahradu a vhodný prostor pro výuku. Školy tak mohou lépe vést děti prostřednictvím prožitku k pozitivnímu vztahu k přírodě.

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji

13 nových výukových programů

Semináře a workshopy pro **190** pedagogů z Jihomoravského kraje

Podpořeno **2 300** žáků ze základních a středních škol

Projekt, na jehož úspěšné realizaci se podílí všechna pracoviště Lipky, je zaměřen na tvorbu a inovaci vzdělávacích modulů, zapojení škol do dlouhodobých projektů a publikování námětů pro vlastní činnost.

Během roku 2011 vzniklo celkem 13 nových výukových programů a 3 stávající programy byly výrazně inovovány. Na Jezírku byly vytvořeny dva programy *Vnímání lesa všemi smysly* pro různé věkové skupiny. Na pracovišti Lipová vznikly programy propojující environmentální témata s výtvarnou výchovou *Na vlně s vlnou* a *Přílnu ke lnu*. Na Lipové se také obměnil stávající program *Od zrna k chlebu*, který změnil nejen svůj obsah, ale i název, nyní se jmenuje *Jak roste chléb*. Na Rozmarýnku byly zpracovány nové výukové programy, v nichž se žáci pomocí 3D technologie seznamují s životním způsobem, ekologií a ochranou pavouků, brouků, půdních živočichů a obojživelníků. Vznikl zde také cyklus výukových programů *Aktivní zahrada*, který předvádí dětem péči o životní prostředí v bezprostřední blízkosti lidských obydlí a ukazuje možnosti pozitivního soužití člověka a přírody.

Na Rychtě byl inovován pobytový program *Zimní přírodou*, který žákům přibližuje přírodu v zimních měsících, a vznikly zde dva zcela nové programy *Svědectví o životním prostředí současnosti i minulosti* a *Život v korunách stromů* o bezobratlých, které vedou žáky k pochopení a vnímání jemných vztahů v přírodě.

Projekt se zaměřuje také na zapojení škol do projektů a ukazuje pedagogům možnosti, jak pracovat s žáky v oblasti environmentální výchovy celoročně. Podporuje programy Ekoškola, Škola pro udržitelný život, Krajina a lidé a modelový projekt EVVO ve škole. Snahou projektu je oslovit školy, které v programech zatím nejsou zapojeny, a nabídnout pedagogům na seminářích informace o jejich možnostech. V rámci projektu dále Lipka vydala několik publikací, výukových pomůcek a pracovních listů.

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání k udržitelnému rozvoji pro střední školy

1 modulový seminář pro pedagogy

5 víkendových exkurzí pro středoškoláky

Příprava 3 nových výukových programů

Projekt se zaměřuje na environmentální výchovu a vzdělávání k udržitelnému rozvoji, které klade důraz na vzájemnou interakci a souvislosti mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními aspekty rozvoje. Vychází z mapování stávajících potřeb SŠ a využívá spolupráci environmentálních odborníků s pedagogy na SŠ a ekopedagogy ve specializovaných vzdělávacích institucích.

Realizace projektu započala v lednu 2011 průzkumem na střediscích ekologické výchovy i na středních školách, jaká témata z oblasti vzdělávání k udržitelnému rozvoji potažmo environmentální výchovy by měla být v rámci projektu zpracována do podoby výukových programů pro středoškoláky, doplňkových kratších výukových aktivit a modulů pro pedagogy. Následně byla zahájena tvorba tří výukových programů ve spolupráci s pedagogy ze středních škol, středisek ekologické výchovy a dalšími odborníky. Tyto programy budeme po jejich dokončení šířit a předávat i na další střediska ekologické výchovy, budou tedy sloužit ke vzdělávání středoškoláků nejen na Lipce, ale v celé České republice.

V roce 2011 proběhl také první ze série šesti modulových seminářů určených pedagogickým sborům z jedné školy, kde mohou učitelé získat inspiraci, jak pojmout téma environmentální výchovy průřezově, například aprocacemi školených pedagogů.

Dále proběhlo celkem pět víkendových exkurzí určených středoškolákům. Jejich účastníci se podívali do Bílých Karpat, NP Podyjí, Moravského krasu, za méně známými přírodními zajímavostmi Brna a na Pálavu. V létě se pro středoškoláky konala také týdenní pobytově-putovní expedice.

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Podpora dalšího vzdělávání pro pedagogy v environmentální oblasti – E-studovna

● Elektronické vzdělávací centrum pro pedagogy

3 moduly s tematikou EVVO

Projekt podporuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti EVVO. V roce 2011 bylo vytvořeno elektronické vzdělávací centrum, tzv. E-studovna, která poskytuje pedagogům vysoce kvalitní metodickou a odbornou podporu a slouží jako stálý zdroj informací a námětů pro výuku. Páteří E-studovny jsou čtyři moduly s tematikou EVVO, z nichž byly v roce 2011 zprovozněny tři:

- 1 modul Strategické plánování – pomáhá pedagogům ve spolupráci s kolegy a s vedením školy přehodnotit výchozí situaci školy
- 2 modul Environmentalistika v teorii a praxi – přináší inspirativní podklady a prostor pro výměnu zkušeností v oblasti EVVO
- 3 modul Malý ekologický a environmentální slovníček

Zaměstnanci Lipky dále spolupracují s pedagogy na tvorbě sborníků obsahujících náměty pro průřezová témata za využití jejich zkušeností a ověřených výchovně-vzdělávacích postupů. Součástí projektu je také vícedenní pobytový kurz pro pedagogy MŠ, který byl zaměřen zejména na zavádění ŠVP do života škol.

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přírodní učebna pod starým hradem

- **Vzdělávací hry v parku pod hradem Špilberk, určené široké veřejnosti**
- **Nový výukový program pro žáky 8. a 9. tříd ZŠ**
- **Vzdělávací koncept pro Otevřenou zahradu Nadace Partnerství**

Pod názvem Špilberk si obyvatelé i návštěvníci Brna nejčastěji představí netradiční hrad lákající k návštěvě věžeňských kasemat, park s památníky a výhledy do okolí či zelený ostrov upravené i vpravdě zdivočelé přírody v zastavěném městském centru. Cílem projektu je představit toto místo ještě jinak – jako přírodní učebnu. Tedy jako prostor, v němž se můžeme skutečně učit: odkrývat historii známých míst, přemýšlet nad životním prostředím obyvatel dané doby nebo zkoumat zákonitosti přírody platné ve městě i volné krajině. Špilberk si přitom svým názvem sám řekl o to, abychom k takové výuce využili hru a hraní.

V rámci projektu proto vzniklo několik her, které návštěvníky provází parkem a jeho historií a vedou je k hledání souvislostí mezi jednotlivými místy. Místa jsou označena pouze virtuálně, např. pomocí souřadnic GPS či popisem ve veršovaném textu, a účastníci je musí sami najít. Odhalení celé šifry jim umožní získat závěrečný poklad. Tyto hry jsou volně dostupné na webových stránkách Lipky a jsou určeny široké veřejnosti.

Hravé aktivity využívá také nově vytvořený výukový program „Špilberk známý i neznámý“ určený žákům 8. a 9. tříd ZŠ a SŠ. Žáci se pohybují po časové ose a hledají souvislosti mezi historickými událostmi a dnešní podobou města, v němž žijí. Popisují změny míst na fotografiích a mapách a snaží se interpretovat je v souladu se sociálním obrazem dané doby. Program bude v nabídce Lipky od září 2012.

Environmentální problémy současného, ale i minulého Brna (tedy např. kam s přibývajícím odpadem, kde vzít pitnou vodu, jak je Brno připraveno na povodně apod.) pak mohou žáci odhalit při výukových programech v nově vytvořeném vzdělávacím prostoru na severním svahu Špilberku nazvaném Otevřená zahrada. Vzdělávací koncept této zahrady zaměřené na poznávání čtyř přírodních živlů tvoří Lipka jako hlavní partner Nadace Partnerství. V rámci projektu „Přírodní učebna pod starým hradem“ byla vytvořena nabídka aktivit pro učitele k vybraným prvkům.

Projekt byl podpořen Nadací OKD.

LIPKA JAKO PARTNER

- Grown at home (Pěstované doma, realizovaný Open Garden Foundation)
- Síť Ekolškol v ČR (realizovaný Sdružením Tereza)
- Škola pro udržitelný život (realizovaný Nadací Partnerství)
- ACT WELLL! (Austrian Czech Team Widens Evocative Life Long Learning, realizovaný UmweltBildung Wien)
- Hospodaření s přírodními zdroji tropů a subtropů (realizovaný MENDELU Brno)
- Síť ekologických poraden v JMK (realizovaný Rezekvitkem)

LIPKA JAKO SUBDODAVATEL

- SEVER školám, školy sobě – vzdělávání pro udržitelný život ve školách (realizovaný Střediskem ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER)
- Environmentální vzdělávání rozvíjející uplatnění v praxi (realizovaný Univerzitou Palackého v Olomouci)
- Příroda Vysočiny je naší učebnou (realizovaný Chaloupkami)

4

ZÁJMOVÁ ČINNOST

46 kroužků

965 členů v kroužcích

37 táborů

829 účastníků táborů

Zájmová činnost, tedy vedení zájmových kroužků a pořádání příměstských i pobytových táborů, je jednou z hlavních činností Lipky. Během pravidelných schůzek, výletů či výprav se pedagogové Lipky snaží přiblížit dětem přírodu nejen pomocí přímého pozorování v zahradě, lese nebo v otevřené krajině, ale i tvořením z přírodních materiálů nebo pomocí rozličných her.

Těší nás, že mnohé kroužky mají již několikaletou tradici a z dříve malých a předškolních účastníků kroužků rostou pomocníci například při akcích pro veřejnost. V roce 2011 byl největší zájem o kroužky pro děti v předškolním věku, nepolevuje ale ani poptávka po tvořivých kroužcích pro dospělé.

PŘEHLED KROUŽKŮ V ROCE 2011

PRACOVNÍŠTĚ LIPOVÁ

NÁZEV KROUŽKU	ZAMĚŘENÍ	VEDOUČÍ
Bobříci	přírodovědno-tvořivý	Pavlna Veselá, Eliška Outulná
Divoši	přírodovědno-tábornický	Jiří Nešpor
Draci přírodáči	přírodovědno-tvořivý	Renata Czelisová, Pavlna Slámová
Hrnčiny	keramický	Jarmila Siničáková
Irské tance	taneční	Lenka Nejedlá, Lenka Hoffmannová
Ještěrky	přírodovědno-tvořivý	Alena Uhříčková, Jarmila Siničáková, Kamila Sýkorová
Klub krysy Elisy	přírodovědno-tvořivý	Renata Czelisová
Klub přátel Píditelů	přírodovědno-tvořivý	Lenka Šimková, Dalibor Šimek, Jan Záhora, Markéta Hájková, Hana Šustová
Klub přátel přírody	ochrana přírody	Jiří Nešpor
Kulíšci	přírodovědný	Jakub Hruška, Teraza Žižková
Paličkování	tvořivý	Dana Vrtalová
Píditelé	přírodovědno-tvořivý	Lenka Šimková, Dalibor Šimek, Jan Záhora, Markéta Hájková, Hana Šustová
Pravěké putování s keramikou	keramický	Markéta Círová, Hana Svobodová
Příroda v hledáčku	fotografický	Tomáš Siničák
Sluníčka	přírodovědno-tvořivý	Petra Dvořáková, Martina Holubová, Dominika Marešová
Šperkařská dílna	tvořivý	Lucie Krejčí
Tkaní	tvořivý	Eva Wolfová
Tlapičky	přírodovědno-tvořivý	Renata Czelisová, Petra Dvořáková, Pavlna Veselá
Tlapky	přírodovědno-tvořivý	Alena Uhříčková, Jiří Nešpor
Ťapky	přírodovědno-tvořivý	Renata Czelisová, Pavlna Slámová
Žabky	přírodovědno-tvořivý	Andrea Vyskočilová, Petra Odehnalová

PRACOVISTĚ ROZMARÝNEK

NÁZEV KROUŽKU	ZAMĚŘENÍ	VEDOUcí
Angličtina hrou pro malé školáky	přírodovědno-jazykový	Jana Hájková
Čtveráci	přírodovědno-chovatelský	Veronika Chlubná
Kuky	přírodovědno-tvořivý	Marcela Pálková, Gabriela Blažková
Píšíci	přírodovědno-chovatelský	Lenka Babáčková, Marcela Pálková
Pulci	přírodovědno-jazykový	Jana Hájková
Rezeda	přírodovědno-turistický	Martin Šrom, Veronika Chlubná
Rosničky	přírodovědno-jazykový	Jana Hájková
Šikulky	přírodovědno-tvořivý	Jana Hájková
Špachtličky	keramický	Jana Babická, Kristýna Cílková
Špalíčci	přírodovědno-tvořivý	Zdenka Dočekalová, Zdenka Brázdová, Markéta Kopečná, Kateřina Švandová
Tuláci	přírodovědno-turistický	Martin Šrom, Tereza Růžičková
Žabáci	přírodovědno-jazykový	Jana Hájková

PRACOVISTĚ RYCHTA

NÁZEV KROUŽKU	ZAMĚŘENÍ	VEDOUcí
Cvičení maminek s dětmi	sportovní	Veronika Medková
Estavela	přírodovědný	Martina Nejezchlebová, Martina Čížková
Na štopkách	přírodovědný	Martina Čížková, Martina Nejezchlebová

PRACOVISTĚ JEZÍRKO

NÁZEV KROUŽKU	ZAMĚŘENÍ	VEDOUcí
Brouk Pytlík	přírodovědno-tvořivý	Miroslava Olšínová
Čmeláci	přírodovědno-sportovní	Roman Maxa
Klub skřítka Lesníčka	přírodovědno-tvořivý	Světla Froncová
Kukly	přírodovědno-tvořivý	Adéla Češková
Larvy	přírodovědno-tvořivý	Regina Hudcová
Slunéčka	přírodovědno-tábornický	Pavλίna Horká
Splešťule	přírodovědno-tábornický	Lenka Kvasničová
Zlatohlávcí	přírodovědno-tvořivý	Kateřina Řeháková, Nikola Štěrbová

PRACOVISTĚ KAMENNÁ

NÁZEV KROUŽKU	ZAMĚŘENÍ	VEDOUcí
Beta	tvořivý	Lenka Novotná
Košikáři	košíkářský	Dana Křivánková

Neopomenutelnou součástí zájmové činnosti Lipky jsou také její tábory. I v roce 2011 se uskutečnily pobytové, a hlavně příměstské, o které je ze stran rodičů i dětí velký zájem. Snažíme se při nich dětem přiblížit přírodu pomocí zajímavé motivace s environmentálním podtextem, společně s hrami, sportovními aktivitami nebo například s výukou angličtiny.

Vedení zájmových kroužků, oddílů a klubů, organizaci táborů nebo akcí pro veřejnost bychom nezvládli bez výpomoci našich spřízněnců z řad středoškolských a vysokoškolských studentů nebo dalších externistů. Touto cestu bychom jim proto chtěli poděkovat.

V úsilí uskutečňovat zájmovou činnost nám i letos finančně vypomohl Odbor životního prostředí Magistrátu města Brna.

PŘEHLED TÁBORŮ V ROCE 2011

PRACOVNÍŠTĚ LIPOVÁ

NÁZEV TÁBORA	ZAMĚŘENÍ	TERMÍN KONÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Angličtina netradičně	přírodovědno-jazykový	18.–22. 7. 2011	18
Dobrodružství v pravěku	přírodovno-tábornický	8.–12. 8. 2011	18
Havěť všelijaká	přírodovědno-tvořivý	1.–7. 7. 2011	23
Jako Keltové VI – Boj čtyř živlů	dramaticko-tvořivý	13.–21. 8. 2011	16
Roztančené Irsko	tvořivý s výukou irských tanců	15.–19. 8. 2011	17
Řemeslné léto	tvořivý kurz pro dospělé	25.–30. 7. 2011	20
Stínadla se bouří	zážitkový	14.–18. 3. 2011	23
U Nedvědičky	přírodovědno-tvořivý	1.–9. 7. 2011	43
V říši bohyně Amaterasu	přírodovědno-tvořivý	14.–18. 3. 2011	18
V říši fantazie	přírodovědno-tvořivý	6.–13. 8. 2011	34

PRACOVISŤE ROZMARÝNEK

NÁZEV TÁBORA	ZAMĚŘENÍ	TERMÍN KONÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Alenka v říši divů	přírodovědno-tvořivý	15.–19. 8. 2011	26
Angličtina s kocourem	přírodovědno-jazykový	1.–5. 8. 2011	23
Bondabura	přírodovědno-chovatelský	15.–19. 8. 2011	14
Expedice Eko aneb Muž, který sázel stromy	přírodovědno-turistický	18.–24. 7. 2011	11
Kuky se vrací	přírodovědno-tvořivý	11.–15. 7. 2011	25
Loučení s létem aneb Tajuplnou Středozemí	přírodovědno-tvořivý	29.–31. 8. 2011	21
Pět dní s perlou	přírodovědno-dramatický	22.–26. 8. 2011	15
Tajemný vesmír	přírodovědno-tvořivý	8.–12. 8. 2011	23
Tajemství trpaslíků	přírodovědno-tvořivý	18.–22. 7. 2011	21
Vítání prázdnin	přírodovědno-turistický	1. 7. 2011	10
Vzhůru do Galie	přírodovědno-tvořivý	30. 7. – 8. 8. 2011	27
Z mechu a kapradí	přírodovědno-tvořivý	25.–29. 7. 2011	23

PRACOVISŤE RYCHTA

NÁZEV TÁBORA	ZAMĚŘENÍ	TERMÍN KONÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Expedice Podpaprč 2011	putovně-pobytový, přírodovědný	30. 7. – 6. 8. 2011	11
Vzhůru do oblak	přírodovědný	22.–26. 8. 2011	23
Za pokladem Eskymo Welzla	přírodovědno-tvořivý, tábornický	30. 7. – 13. 8. 2011	20

PRACOVISTĚ JEZÍRKO

NÁZEV TÁBORA	ZAMĚŘENÍ	TERMÍN KONÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Cesta kolem světa za pět dní	přírodovědno-tvořivý, sportovní	15.–19. 8. 2011	32
Čtyřlístek v zemi horalů	přírodovědno-tvořivý, sportovní	18.–22. 7. 2011	32
Dobrodružný les	přírodovědno-tvořivý, sportovní	8.–12. 8. 2011	28
Honba za pokladem Nilu	přírodovědno-tábornický	1.–5. 8. 2011	23
Kdo řadí v lese	přírodovědno-tvořivý, sportovní	14.–18. 3. 2011	24
Odysseia	přírodovědno-tvořivý, sportovní	25.–29. 7. 2011	30
Tábor Slunéček	přírodovědno-sportovní	6.–13. 8. 2011	43
Tajemství Nilu	přírodovědno-tvořivý, sportovní	1.–5. 8. 2011	35
Trampoty skřítky Lesníčka	přírodovědno-tvořivý	4.–8. 7. 2011	20
Ukradený čas	přírodovědno-sportovní, sebezpečovací	10.–16. 7. 2011	11
Ve stínu pyramid	přírodovědno-tábornický	1.–5. 8. 2011	20

PRACOVISTĚ KAMENNÁ

NÁZEV TÁBORA	ZAMĚŘENÍ	TERMÍN KONÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Letem šperkařským světem	přírodovědno-tvořivý, dramatický	8.–12. 8. 2011	8
Celkem			829

5

VZDĚLÁVÁNÍ VEŘEJNOSTI

49 akcí pro veřejnost

6 977 účastníků

Každým rokem Lipka pořádá také řadu akcí pro veřejnost. Jsou určeny především dětem a celým rodinám, nezapomínáme ale ani na samotné dospělé. Účastníci na nich mohou tvořit výrobky z přírodních materiálů, připomínat si zvyky a tradice a také získat znalosti o našem životním prostředí.

V roce 2011 Lipka pořádala jako hlavní organizátor tradiční akci Den Země, která se tentokrát uskutečnila v parku pod brněnským hradem Špilberk. Akce se konala ve dvou dnech, pátek byl určen školním kolektivům a sobotu si již mohla užít i široká veřejnost a mládežnické oddíly. Lákový program na pódiu, zajímavé aktivity a krásné počasí na akci přilákalo během dvou dnů téměř pět tisíc návštěvníků. Lipka akci pořádala ve spolupráci s občanským sdružením Rezekvítek a více než dvaceti dalšími organizacemi.

Nelze opomenout ani další akce, především podzimní Lipkobraní, které pořádala všechna brněnská pracoviště u příležitosti 20. narozenin Lipky. Každé pracoviště připravilo aktivity na motivy jednoho ovocného druhu stromu, takže jsme návštěvníky mohli potěšit „jablečným“, „ořechovým“, „třešňovým“ nebo „kdoulovým“ lipkobraním. Těší nás, že akce pro veřejnost jsou stále lákavé a hojně navštěvované.

PŘEHLED AKCÍ PRO VEŘEJNOST V ROCE 2011

NÁZEV AKCE	POČET DNŮ TRVÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Keramikování pro veřejnost I	1	19
A ta kráva mléko dává	1	76
Keramikování	1	13
Keramikování II	1	13
Vítání jara	1	13
Filmový maraton	1	6
Otvírání studánek	1	100
Výtvarné tvoření z FIMO hmoty	1	19
Den Země v Krásensku	1	120
Zelený čtvrtek	1	90
Den Země pod Špilberkem	2	4 850
Lesní ateliér	3	17
Jundrovský rygol	1	38
Zahradní slavnost	1	165
Keramikování III	1	10
Lipka dětem	1	40
Keramika pro dospělé v altánu	1	8
Hrátky do zahrádky	1	64
Otevírání hřiště	1	35
Večer pro náctileté	1	16
Výlet do přírodních parků jižní Moravy	1	10
Šperkování I	1	9
Dveře dokořán	1	60
Kroužkování	1	54
Keramická sobota – Vzhůru na palubu	1	1
Kreativ – malování na hedvábí	1	3
Co se děje na zahrádce	1	34
Permakultura	1	6
20 let Lipky	1	213
Keramická sobota – Stopy podzimu	1	9

NÁZEV AKCE	POČET DNŮ TRVÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ
Kreativ – Maňásci	1	6
Výsadba stromů a drakiáda	1	80
Třešňové lípkobraní	1	47
Ořechové lípkobraní	1	130
Jablečné lípkobraní	1	90
Kdoulové lípkobraní	1	62
Podzimní vazba	1	30
Krásenské oslavy podzimu	1	40
Narozeninový dort	1	30
Malá jundrovská aneb Závod na koních	1	32
Martinská slavnost	1	16
Keramická sobota – Vánoční kapr	1	11
Adventní věnce	1	20
Kreativ – Adventní tvoření	1	11
Vánoční Lipka	3	170
Maminky s miminky	1	21
Keramická sobota – Anděl	1	13
Kreativ – Předvánoční tvoření	1	6
Od Martina do tří králů	1	51
Celkem	49	6 961

Sít environmentálního poradenství

---

691 dotazů

5 vzdělávacích akcí pro veřejnost

Projekt Sít environmentálního poradenství v Jihomoravském kraji, podpořený dotací Státního fondu životního prostředí, Ministerstva životního prostředí ČR a Jihomoravského kraje byl sice v roce 2011 ukončen, ekoporadensví na Lipce však nikoliv. Za půl roku zbývajících do skončení projektu jsme zodpověděli celkem 691 dotazů.

V průběhu uplynulého roku se ekoporadci z Lipky vzdělávali v nejrůznějších tematických oborech v celém spektru environmentálního poradenství, takže všechna naše pracoviště byla schopna poskytnout fundované rady. Jejich aktivní zapojení se odrazilo i v nárůstu zodpovězených dotazů a ve vzrůstajícím počtu účastníků besed a workshopů na aktuální témata. V závěrečném období realizace projektu bylo uskutečněno pět plánovaných vzdělávacích akcí pro veřejnost: *Nové vodní paradigma; Írán, Pákistán a Indie environmentálníma očima; Přírodní zahrada – místo pro člověka i přírodu; Den Země a Velikonoce*. Celkem se jich zúčastnilo více než 2 000 účastníků, kteří měli možnost využít ekoporadenských služeb Lipky.

6

VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

81 vzdělávacích akcí pro pedagogy

1 477 účastníků

Vzdělávání pedagogů je již dvacet let důležitou součástí činnosti Lipky a soustavně se mu věnuje jedno z jejích pracovišť – Kamenná. Věříme, že proškolení učitelé, kteří se každodenně věnují dětem ve školách a školkách, mají větší vliv na jejich výchovu k environmentálně příznivým postojům a chování nežli pouhá účast na ekologickém výukovém programu jedenkrát za rok.

Mezi aktivity zaměřené na vzdělávání pedagogů patří tradiční jednodenní tematické semináře a terénní exkurze i postupně budované systematictější vzdělávání pedagogů, které je potřebné na základě kurikulární reformy a nutnosti uchopit environmentální výchovu ve školních vzdělávacích programech škol jako průřezové téma. Základem systému dalšího vzdělávání pedagogů jsou specializační studia pro koordinátory environmentální výchovy ve školách a doplňují ho další koncepční a metodické semináře. Jihomoravští učitelé základních a středních škol se rovněž v hojném počtu tradičně setkávají na Konferenci k environmentální výchově KONEV, jejíž dvanáctý ročník byl (za účasti 120 pedagogů z celého Jihomoravského kraje, představitelů neziskových organizací a zástupců státní správy) věnován vysoce aktuálnímu tématu výchova k občanství. Pedagogům jihomoravských mateřských škol byla určena celodenní konference Konvička, která se v roce 2011 konala již poosmé. Byla zaměřená na komplexní téma zdravá příroda, zdravý člověk a zúčastnilo se jí 119 pedagogů z celého kraje.

Nabídka dalšího vzdělávání směřuje k pedagogům škol základních, středních i mateřských, včetně pedagogů školních družin. Zahrnuje také pedagogické pracovníky Lipky a dalších středisek ekologické výchovy. Nově přibýly také tzv. modulové semináře šité školám přímo na míru.

POČTY VZDĚLÁVACÍCH AKCÍ PRO UČITELE A DALŠÍ DOSPĚLÉ
PODLE TYPU ÚČASTNÍKŮ V ROCE 2011

SKUPINA ÚČASTNÍKŮ	POČET AKCÍ	POČET DNŮ TRVÁNÍ	POČET HODIN TRVÁNÍ	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET ÚČASTNICKÝCH HODIN
Vychovatelé a učitelé MŠ	7	9	54	141	1 734
Učitelé MŠ (Mrkvička)	9	15	102	229	2 565
Učitelé 1. a 2. stupně ZŠ	1	1	6	23	127
Učitelé ZŠ a SŠ	30	70	632	668	11 488
Učitelé SŠ	4	9	109	54	1 284
Veřejnost – řemeslné kurzy	17	23	114	164	1 418
Interní zaměstnanci	4	5	28	72	592
Vedoucí oddílů a kroužků	5	9	57	60	639
Veřejná správa	2	2	8	45	180
Ostatní	2	2	13	21	273
Celkem	81	145	1 123	1 477	20 300

Informační systém pro pedagogy

---

79 škol / **6** rozesílek (ZŠ a SŠ)

82 škol / **5** rozesílek (MŠ)

V roce 2011 jsme se jako koordinátoři pro Jihomoravský kraj opět zapojili do celostátního programu „Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy“ (M.R.K.E.V.), který je určen základním a středním školám a do obdobného programu určeného mateřským školám „Mrkvička – vzdělávací a informační podpora mateřským školám v naplňování environmentální oblasti Dítě a svět RVP PV“. Oba programy zastřešuje Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

Realizace programů spočívá v péči o síť škol se zájmem o environmentální výchovu, poskytování informačních a metodických materiálů, publikací a pozvánek na odborné semináře zapojeným školám. V rámci sítě M.R.K.E.V. proběhlo šest poštovních rozesílek časopisu pro ekogramotnost Bedrník a pět poštovních rozesílek v rámci sítě Mrkvička (z toho čtyři rozesílky obsahovaly Informační bulletin sítě MŠ se zájmem o environmentální výchovu Mrkvička).

Součástí rozesílek byly i metodické a odborné publikace, pozvánky na vzdělávací akce a další informační materiály. Aktuální informace byly pak elektronickou poštou rozesílány v průběhu celého roku.

Kromě rozesílek poskytuje Lipka pedagogům konzultace v oblasti environmentální výchovy, týkající se nejčastěji praktických námětů pro zařazení environmentálních témat do výuky, zařazování průřezového tématu environmentální výchova do školního vzdělávacího programu, ale také řízení organizace, podávání projektů a získávání finančních prostředků. Nechyběla ale ani témata jako přírodní zahrady, učebny v přírodě nebo získávání kontaktů na organizace zabývající se environmentální výchovou a ochranou přírody v České republice.

Specializační studium pro školní koordinátory EVVO

Dalším typem vzdělávání, které Lipka nabízí jihomoravským pedagogům, je specializační studium. Metodický pokyn novelizovaný MŠMT v roce 2008 doporučuje školám a školským zařízením pověřit jednoho pedagogického pracovníka (případně i více) koordinací environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO). Studium o rozsahu 250 vyučovacích hodin je podmínkou získání kvalifikačních předpokladů pro výkon specializované činnosti v oblasti environmentální výchovy. Tematické okruhy studia jsou závazně stanoveny Standardem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v EVVO, vydaným MŠMT v roce 2005. Studium pořádané Lipkou je akreditováno MŠMT.

Protože se Lipce přes veškeré úsilí nepodařilo do konce roku 2010 získat dostatečné finanční prostředky k pokrytí všech nákladů na další běh studia, nabídli jsme v lednu 2011 pedagogům základních i středních škol nejen z Jihomoravského kraje formu studia s finanční spoluúčastí školy ve výši 15 000 Kč. Studium probíhá od srpna 2011 za podpory Jihomoravského kraje a jeho možná kapacita se naplnila jen z poloviny (studia se účastní 13 pedagogů), což přisuzujeme právě finanční spoluúčasti, která je zřejmě pro školy příliš vysoká. Běh bude zakončen závěrečnými zkouškami v červnu 2012.

V uplynulých pěti letech absolvovalo Lipkou garantovaná Specializační studia k výkonu specializovaných činností v oblasti environmentální výchovy celkem 111 koordinátorů, pedagogů základních i středních škol. Odbornými guaranty obsahu studií jsou nadále Ing. Aleš Máchal, RNDr. Dáša Zouharová, Mgr. Hana Korvasová a od roku 2010 nově Mgr. Jiří Vorlíček. Lipka trpělivě a usilovně hledá optimální formu studia, včetně tzv. závěrečné práce, jež by byla využitelná v praxi škol.

24 pedagogů z našeho kraje absolvovalo v říjnu 2011 Specializační studium, které jim mimoděk nabídko Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina. Jeho organizaci zabezpečovaly zaměstnankyně Lipky RNDr. Dáša Zouharová a Bc. Jana Dvořáčková.

Stáže, praxe, náslechy

Lipka je průběžně otevřena všem zájemcům o praktickou ekologickou výchovu. Nabídky vlastního vzdělávání na Lipce využívají stážisté, účastníci odborných exkurzí a praktikanti z celé České republiky i Slovenska – kolegové ze středisek ekologické výchovy sdružených v Pavučině nebo studenti učitelských či sociálních oborů. V průběhu roku jsme poskytli stovky drobných i obsažných konzultací, týkajících se ekologických námětů do výuky, činnosti zájmových kroužků, diplomových a seminárních prací, ekologického poradenství, ochrany přírody, organizace, financování apod.

VZDĚLÁVACÍ AKCE PRO PEDAGOGICKÉ PRACOVNÍKY V ROCE 2011

NÁZEV AKCE	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET HODIN TRVÁNÍ	POČET DNŮ TRVÁNÍ
Škola pro udržitelný život	5	14	2
Filcované šperky	19	3	1
Vyřezávání dřevěných lžiček	10	4	1
Vyřezávání lupínkovou pilkou	3	3	1
Proplétaný patchwork	5	7	1
Modrotisk	6	7	1
Konference k environmentální výchově v MŠ – KONVIČKA	106	7	1
A ta kráva mléko dává	9	4	1
Modulový seminář k EV pro pedagogy ze SOU, Loštice	14	28	2
Seminář o školní zahradě v ZŠ Boleradice	7	3	1
Malá konference o EV v SOŠ a SOU	19	7	1
Modulový seminář k EV pro pedagogy BiGy Brno	12	31	3
Vzdělávání k udržitelnému rozvoji pro pedagogy středních škol	9	43	3
Doplňkový seminář pro proškolené koordinátory EVVO	21	45	3
Recyklované velikonoční tvoření	6	7	1
Modulový seminář k EV pro pedagogy SPgŠ Boskovice	7	30	2
Jaro v přírodní zahradě	24	7	2
Modulový seminář k EV pro pedagogy ZŠ Ostopovice	9	48	3
Modulový seminář k EV pro pedagogy SŠ MESIT	13	44	3
Škola pro udržitelný život II.	7	14	2
Tvorba regionálních učebnic, Jak využít region školy k EV	14	48	3
Specializační studium pro MŠ, Praha	24	3	1
Příroda jako velká učebna	23	6	1
Školní zahrady pro environmentální výchovu I.	24	6	1
Školní zahrady pro environmentální výchovu II.	26	7	1
Exkurze do Schilternu	40	8	1
Bylo nebylo na statku	11	4	1
Specializační studium pro MŠ, Zlínský kraj	24	3	1
Bylinkárna	14	5	1

NÁZEV AKCE	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET HODIN TRVÁNÍ	POČET DNŮ TRVÁNÍ
Obraťme list	6	4	1
Exkurze na školní zahrady	23	9	1
Litovelské Pomoraví – Krajem lužních lesů	24	21	3
Letní škola environmentální výchovy v MŠ	22	53	5
Repetitorium terénní přírodovědy	27	50	6
Řemeslné léto	19	38	6
Environmentální vzdělávání	12	3	1
Letní tvořivá škola	19	54	6
7. specializační studium – 257	11	42	5
Školní zahrady a veřejná prostranství v souladu s přírodou	45	30	3
Sloupsko – terénní exkurze s regionálními pracovními listy	11	5	1
Následný seminář pro pedagogický tým Horní Moštěnice	18	8	1
Následný seminář pro pedagogický tým SŠ MESIT, Uherské Hradiště	15	6	1
Táborové promítání	19	3	1
Lipškolička	14	5	1
Lišák I.	9	4	1
Přírodní zahrady jižní Moravy	22	9	1
Projektové vyučování a environmentální výuka	17	7	1
Land art	15	5	1
Specializační studium – 257	13	23	3
Šumava – zelená střecha Evropy	37	16	3
Hedvábí a rostliny	11	4	1
Tiffany šperk	7	4	1
Národní park Podýjí – doplňkový seminář pro koordinátory EVVO	20	17	3
Lišák II.	11	24	3
Chemie pro život	24	4	1
Dunaj v kufru	20	5	1
Novinky v EVVO I.	21	4	1
Novinky v EVVO II.	24	4	1

NÁZEV AKCE	POČET ÚČASTNÍKŮ	POČET HODIN TRVÁNÍ	POČET DNŮ TRVÁNÍ
Přírodní školní zahrada	6	3	1
Specializační studium pro ZŠ a SŠ – 250	23	40	4
Specializační studium pro koordinátory EV	12	5	1
Konference k environmentální výchově – KONEV	137	6	1
Seminář pro školní koordinátory EVVO v rámci projektu Environmentální vzdělávání	9	8	3
Podpora průřezového tématu EV v provozu školského zařízení	11	5	1
Letovaný šperk s polodrahokamy	8	4	1
Pedikové drobnosti	3	4	1
Lišák III.	11	23	3
Keramika do zahrady	6	7	1
Hrátky s hadříky	9	4	1
Specializační studium – 257	13	32	4
Vyprávění v environmentální výchově	19	5	1
Výroba adventních věnců	9	2	1
Letovaný šperk s polodrahokamy	7	4	1
Lišák IV.	10	4	1
Nespoléhejte na ježíška	15	5	1
Jak využíváme region školy k environmentální výchově (konference a exkurze)	15	20	2
Zeměpis v environmentální výchově	15	6	1
Lipškolička	27	14	2
Tiffany šperk	6	4	1
Tvorba vlastních vzdělávacích materiálů pro přírodní vědy a EV	40	5	1
Nebojte se učit venku	19	6	1
Celkem	1 477	1 123	145

7

VYSOKOŠKOLSKÁ VÝUKA

73 akcí pro vysokoškolské studenty

397 hodin výuky

1 134 studentů

Lipka je již třináctým rokem fakultním zařízením Pedagogické fakulty brněnské Masarykovy univerzity. Oproti loňskému roku objem vysokoškolské výuky pro PedF MU poklesl, neboť některé povinné předměty byly zařazeny jako nepovinné, čímž se snížil počet studentů. Nicméně předměty se otevřely všechny, včetně tří nových, ze kterých se naplnily dva – Biovaření v podzimním i jarním semestru. Celkem Lipka zajišťovala řádnou výuku 14 předmětů na 8 katedrách čtyř fakult tří vysokých škol a nepravidelnou výuku pro další univerzity, včetně zahraničních. Součástí přípravy budoucích pedagogů je také vedení diplomových a ročníkových prací, respektive psaní posudků pedagogy Lipky. V roce 2011 pedagogové Lipky vedli celkem pět diplomových prací, další tři konzultovali a napsali šest oponentských posudků.

EDIČNÍ CENTRUM LIPKY

14 vydaných publikací a výukových či herních pomůcek

Ediční centrum, které vzniklo v roce 2010, má za sebou druhý úspěšný rok své činnosti. Podařilo se nám vydat několik kvalitních metodických materiálů, pracovních listů i didaktických her a pomůcek pro děti. Část materiálů byla vydána v rámci projektu Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji a využívají ji především pedagogové Lipky při ekologických výukových programech, případně je určena pedagogům škol a školských zařízení v JMK. Většina ostatních produktů Edičního centra je dostupná široké veřejnosti a lze je zakoupit na kterémkoli pracovišti Lipky nebo na internetových stránkách www.lipka.cz.

Autory vydaných materiálů jsou převážně zaměstnanci nebo blízcí spolupracovníci Lipky. Nebráníme se však ani podnětům zvenčí a rádi napomůžeme dalším inspirativním nápadům, které jsou blízké našemu environmentálnímu zaměření a možná teprve čekají na své vydání.

Snažíme se, aby se činnost Edičního centra i nadále rozrůstala a aby hodnotných publikací, pomůcek i her stále přibývalo.

Materiály vydané v roce 2011

- Staré odrůdy jablek – publikace s výukovou pomůckou, plakátem a pohlednicemi (Stanislav Boček a kolektiv autorů Lipky)
- Pomocníci v zahradě – omalovánky se samolepkami (Veronika Chlubná)
- Vývoj včely – pětivrstvé puzzle (Blanka Ponižilová)
- Voda v přírodní zahradě – publikace (Jörg Fricke, Karin Zwerger, překlad)
- Exkurze v Moravském krasu – výuková pomůcka (kolektiv autorů Lipky – pracoviště Rychta)
- Studenti pro Jihomoravský kraj – sborník studentských prací (Jan Trávníček, ed.)
- hrací kostka s obrázky pracovišť Lipky
- 20 plodů Lipky – publikace vydaná u příležitosti oslav 20. výročí Lipky (kolektiv autorů Lipky)
- Koncepte EVVO JMK
- Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání – soubor učebních textů (Aleš Máchal, Helena Nováčková, Lenka Sobotová a kol.)

Publikace vydané v roce 2011 z projektu Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji

- Prostřeno v přírodě – leporelo planých rostlin (Blanka Ponižilová)
- Zimní přírodou – soubor pracovních listů (kolektiv autorů Lipky – pracoviště Rychta)
- Pexeso stromů (kolektiv autorů Lipky – pracoviště Jezírko)
- Krajina a lidé – publikace (Adéla Češková, Lenka Kvasničková)
- Můj strom – pracovní list (kolektiv autorů Lipky – pracoviště Jezírko)
- Jak roste chléb – pracovní list (kolektiv autorů Lipky – pracoviště Lipová)

Ediční centrum dvakrát ročně připravuje také časopis Jihomoravské ekolisty, jehož vydavatelem je Jihomoravský kraj.

Posláním Lipky je služba lidem, kteří se zajímají o šetrnější postoje k životnímu prostředí doma i ve světě. Cílem Edičního centra Lipky je poskytnout těmto lidem jak odpovídající teoretické zázemí, tak i nejrůznější náměty, jak svoje přírodě blízké smýšlení uvádět do každodenního života.

FINANCOVÁNÍ A HOSPODAŘENÍ ORGANIZACE

V roce 2011 jsme obdrželi v příspěvku na přímé náklady finanční prostředky na 7,36 úvazku. Hlavní část chybějících prostředků na platy nám zajistil Jihomoravský kraj v dotaci na provoz, 13,65 úvazku jsme financovali z projektů a 4,55 úvazku jsme platili z vlastních příjmů.

V dotaci na provoz z Jihomoravského kraje jsme kromě prostředků na platy zaměstnanců obdrželi peníze k zajištění několika úkolů Akčního plánu koncepce EVVO, a to například na semináře a konference o environmentální výchově pro učitele MŠ, ZŠ, SŠ a vychovatele školních družin, na vydání několika vzdělávacích publikací pro děti a učitele, na zajištění osvětových akcí apod. V dotacích od statutárního města Brna jsme získali peníze na energie, na projekt „Zkvalitnění zázemí pro výuku – nové prvky přírodní zahrady Lipky“ na pracovišti Rozmarýnek, na projekt „Lipka brněnským dětem“ na akce pro veřejnost na všech brněnských pracovištích, na projekt „Zvyšování ekologické gramotnosti v mládežnických organizacích“, který realizovalo pracoviště Kamenná, a na projekt „Přírodní zahrada 2011“ rovněž na pracovišti Kamenná. Od září 2011 také realizujeme projekt „Přírodní učebna pod starým hradem“, na který nám poskytla prostředky Nadace OKD.

V roce 2011 jsme čerpali prostředky z projektu ESF „Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji“, který je určen na přípravu a ověření nových výukových programů pro školy, zapojení škol do mezinárodního programu Ekoškola, tvorbu nových pomůcek k výukovým programům, tvorbu metodik a pracovních listů. Dále jsme čerpali prostředky z projektu „Praktická ekologická výchova pro pedagogy“ podpořeného ESF a státním rozpočte ČR, jež je určen na vzdělávací semináře pro pracovníky škol a školských zařízení v Jihomoravském kraji. V březnu 2011 jsme dokončili stavební práce na přestavbě budovy Lipová 20 a na dostavbě stravovacích a ubytovacích kapacit na pracovišti Jezírko. Na stavbu jsme obdrželi dotace od Státního fondu životního prostředí ČR a Jihomoravského kraje. V roce 2011 začala realizace projektu „Podpora dalšího vzdělávání pro pedagogy v environmentální oblasti“ na vytvoření e-studovny pro pedagogy a „Vzdělávání k udržitelnému rozvoji pro SŠ“ na vytvoření nových výukových materiálů a výukových programů pro střední školy.

V roce 2011 se nám také podařilo získat prostředky na realizaci česko-rakouského projektu „ACT WELL – Austrian Czech Teams Widens Evocative Life Long Learning“. Z projektových peněz příhraničního projektu budeme realizovat naučnou stezku v okolí Jezírka, altán na zahradě Rozmarýnku, společné semináře pro české a rakouské učitele a také výukové programy pro děti rakouských a českých základních a středních škol.

KONEČNÁ ROZVAHA

AKTIVA	2011
1. Hmotný investiční majetek	
stroje a zařízení	750 629
budovy	59 021 019
pozemky	7 132 781
nedokončené investice	142 900
HIM CELKEM	67 047 329
2. Oběžná aktiva	
pohledávky	689 134
materiál na skladě	341 600
3. Finanční majetek	
pokladna	163 879
běžný účet	4 237 361
ceniny	0
4. Přejícné účty aktivní	0
OBEŽNÁ AKTIVA CELKEM	5 431 976
AKTIVA CELKEM	72 479 305

PASIVA	2011
VLASTNÍ ZDROJE	
1. Majetkové fondy	
fond dlouhodobého majetku	67 338 528
CELKEM	67 338 528
2. Finanční fondy	
fond odměn	69 000
fond sociální	66 614
fond rezervní	1 422 352
fond reprodukce inv. majetku	40
FINANČNÍ FONDY CELKEM	1 558 006
3. Hospodářský výsledek	141 708
CIZÍ ZDROJE	
1. Krátkodobé závazky	
závazky z obchodního styku	583 755
závazky k zaměstnancům	1 338 280
závazky k soc. zabezpečení	636 216
daňové závazky	209 090
Vyrovnaní se SR	205 085
Jiné závazky	
CELKEM	2 972 426
2. Dohadné účty pasivní	468 637
PASIVA CELKEM	72 479 305

PŘEHLED VÝNOSŮ A NÁKLADŮ

VÝNOSY 2011

	Kč	%
PROVOZNÍ DOTACE OD ÚSC	12 806 000	40
z toho:		
mzdové náklady a OPPP	1 780 000	
záonné pojištění	640 000	
ONIV a dotace na provoz	10 386 000	
VÝNOSY Z VLASTNÍ ČINNOSTI	10 021 118	31
z toho:		
tržby z prodeje zboží	343 502	
tábory, kurzy, zájezdy	2 960 346	
výukové programy	4 751 812	
služby, doplňková činnost	391 964	
příprava stravy a ubytování	1 573 494	
OSTATNÍ VÝNOSY CELKEM	9 499 742	29
z toho:		
použití fondů	146 410	
úroky	1 059	
tržby z pronájmu	164 457	
dotace na obce	476 000	
dotace nadační	141 992	
ostatní výnosy	221 751	
projekty ESF	8 348 073	26
VÝNOSY CELKEM	32 326 860	100

NÁKLADY 2011

	Kč	%
Spotřeba materiálu	4 154 398	13
Spotřeba energie	653 811	2
Nákup zboží	310 366	1
Opravy a udržování	330 844	1
Cestovné	461 778	1
Ostatní služby	5 219 246	16
Mzdové náklady	14 383 198	45
Záonné sociální pojištění	4 731 527	15
Odpisy	1 817 215	5,5
Jiné státní náklady	122 770	0,5
NÁKLADY CELKEM	32 185 153	100
HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK	141 707	

10

PODĚKOVÁNÍ

Zaměstnanci Lipky v roce 2011

ŘEDITELSTVÍ

Mgr. Hana Korvasová
ředitelka

Ing. Aleš Máchal
zástupce ředitelky

Ing. Lenka Appelová
zástupkyně ředitelky

Bc. Jaromíra Kamenická
mzdová účetní

Mgr. Lucie Krejčí
technická redaktorka

Ing. Jana Májková
projektová manažerka

Mgr. Hana Mikulicová
pedagogická pracovnice

Mgr. Kateřina Mrázková
pedagogická pracovnice

Bc. Hana Pospíšilová
asistentka

Mgr. Kateřina Vítková
PR manažerka

Mgr. Andrea Weisová
projektová manažerka

Mgr. Helena Žvaková
účetní

LIPOVÁ

Mgr. Alena Uhříčková
vedoucí pracoviště

Mgr. Renata Czelisová
pedagogická pracovnice

Mgr. Blanka Jírů
pedagogická pracovnice

Mgr. Jiří Nešpor
pedagogický pracovník

Mgr. Lenka Šimková
pedagogická pracovnice

Tončo Jovanovski
správce

Jarmila Siničáková
asistentka

Libuše Škrobová
uklízečka

ROZMARÝNEK

Ing. Martin Šrom
vedoucí pracoviště

Bc. Lenka Babáčková
pedagogická pracovnice

Bc. Veronika Chlubná
pedagogická pracovnice

Ing. Dana Kellnerová
pedagogická pracovnice

Ing. Eva Kotašková
pedagogická pracovnice

Ing. Marcela Pálková
pedagogická pracovnice

Ing. Olga Handlová
zahradnice

Simona Wallová
uklízečka

RYCHTA

Mgr. Zdeňka Jičínská
vedoucí pracoviště

Mgr. Martina Čížková
pedagogická pracovnice

Mgr. Petr Horák
pedagogický pracovník

Jiří Kovařík
pedagogický pracovník

Mgr. Martina Nejezchlebová
pedagogická pracovnice

Mgr. Michal Řepík
pedagogický pracovník

Ivana Kaňová
uklízečka

Marcela Pernicová
kuchařka

Jitka Vágnerová
vedoucí provozu

Jitka Worbisová
kuchařka

JEZÍRKO

Mgr. Pavlína Horká
vedoucí pracoviště

Mgr. Adéla Češková
pedagogická pracovnice

Bc. Nikola Hermannová
pedagogická pracovnice

Mgr. Regina Hudcová
pedagogická pracovnice

Ing. Lenka Kvasničková
pedagogická pracovnice

Ing. Bc. Jan Libus
pedagogický pracovník

Mgr. Roman Maxa
pedagogický pracovník

Bc. Miroslava Olšinová
pedagogická pracovnice

Mgr. Kateřina Řeháková
pedagogická pracovnice

Mgr. Nikola Štěrbová
pedagogická pracovnice

Bc. Lenka Uherková
pedagogická pracovnice

Milan Bouček
správce

Mgr. Ingrid Boučková
vedoucí provozu

Jaroslav Kubový
správce

Kateřina Pospíšilová
kuchařka

Jana Prokešová
uklízečka

KAMENNÁ

Mgr. Lenka Kopáčová
*vedoucí pracoviště
(do července 2011)*

Mgr. Jiří Vorlíček
*vedoucí pracoviště
(od srpna 2011)*

Mgr. et Bc. Hana Klenovská
pedagogická pracovnice

Ing. Dana Křivánková
pedagogická pracovnice

Mgr. Markéta Navrátilová
pedagogická pracovnice

RNDr. Dáša Zouharová
metodička

Bc. Jana Dvořáčková
asistentka

Mgr. Lukáš Kala
odborný pracovník

Irena Koláčná
provozní

Lyubov Lemak
uklízečka

Ing. Petr Rychtecký
odborný pracovník

Bc. Pavlína Slámová
odborná pracovnice

RNDr. Jan Trávníček
programový pracovník

RNDr. Eva Trnová, Ph.D.
metodička

Mgr. et Mgr. Jitka Uhlířová
asistentka

V naší práci nás podporují a pomáhají nám také naše zaměstnankyně na rodičovské dovolené: Mgr. Vladislava Cikánková, Mgr. Světlá Froncová, Mgr. Jana Halúzová, Mgr. Eva Kazdová, Mgr. Lenka Kopáčová, Jana Papírníková, DiS., Mgr. Ivana Plíšková, DiS., Markéta Šenková, Mgr. et Mgr. Jitka Uhlířová a Mgr. Pavlína Veselá.

Za Lipku
Mgr. Hana Korvasová

Za pomoc a podporu v roce 2011 dále děkujeme těmto lidem a organizacím

RNDr. Libor Ambrozek
 RNDr. Monika Ambrozková
 Mgr. Martin Ander Ph.D.
 Ing. Milan Appel
 MgA. Jan Augusta
 Ing. Pavel Balík
 Mgr. Michal Bartoš, Ph.D.
 Mgr. Jindřiška Baťková
 Ing. Rut Bízková
 Mgr. Václav Božek, CSc.
 Ing. Jiří Bureš
 Václav Broukal
 Mgr. Lenka Broukalová
 RNDr. Jana Čížková
 Mgr. Petr Daniš
 JUDr. Sylva Dohnálková
 JUDr. Ivan Dorovský
 Ing. Jana Drápalová
 Mgr. Arnošt Drbušek
 Ing. Andrea Dvořáková
 RNDr. Pavel Faltýsek, Ph.D.
 Bc. Kateřina Fantová
 Ivana Fajnorová
 Ing. Michal Franek
 RNDr. Yvonna Gailly, CSc.
 PhDr. Lea Hanáková
 Ing. Olga Hanzlová
 JUDr. Michal Hašek
 Ing. Tomáš Havlíček
 Ing. Josef Havlín
 Mgr. Zuzana Havlínová
 Mgr. Kateřina Havránková
 prof. Ing. Jaroslav Hlušek, CSc.
 Ing. Václav Horák
 doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.
 Mgr. Marta Hromková
 Ing. Bc. Anna Hubáčková

Doc. RNDr. Karel Hudec, DrSc.
 Ing. Jaroslav Chalupník
 Ing. Jiří Ištvan
 Mgr. Václav Izák
 Ing. Miroslava Janalíková
 Mgr. Jiří Janda
 Mgr. BcA. Vít Janeček
 Ing. Karel Jech
 Mgr. Martin Jelínek
 Ing. Hedvika Jermanová
 Mgr. Markéta Jindřichovská
 RNDr. Naděa Johanisová, Ph.D.
 Mgr. Bc. Růžena Jonášová
 Ing. Jan Wim Jongepier
 Ing. Stanislav Juránek
 Mgr. Jakub Kašpar
 Ing. Tomáš Kažmierský
 Mgr. Monika Knettigová
 Ing. Karel Kočvárek
 Bc. Jana Konečná Horká
 RNDr. Olga Kopcová, Ph.D.
 RNDr. Vlastimil Kostkan, Ph.D.
 Ing. Bc. Dagmar Kostrhúnová
 Mgr. Oto Kuczman
 JUDr. Hana Kulichová
 RNDr. Jiří Kulich
 RNDr. Miroslav Kundra
 Ing. Petr Laštůvka
 PhDr. Zuzana Ledererová
 prof. RNDr. Hana Librová, CSc.
 doc. Ing. Petr Maděra
 Bc. Petr Machálek
 Ing. Jaroslav Martínek, CSc.
 Ing. Pavel Mauer
 Ing. Ivo Minařík
 Dana Mitisková
 Bohuslav Nauš

Michal Navrátil
 prof. Ing. Jindřich Neruda, CSc.
 doc. PhDr. Jiří Němec, Ph.D.
 Mgr. Hynek Nespěšný
 doc. RNDr. Pavel Nováček
 Mgr. Helena Nováčková, CSc.
 Mgr. Ivo Polák
 JUDr. Hana Poláková
 Ing. Marek Polák
 Blanka Ponížilová
 Mgr. Kateřina Putnová
 Mgr. Lucien Rozprým
 PhDr. Ivan Rynda
 RNDr. Hana Slobodníková
 Ing. Jana Soběslavská
 Ing. Ivo Stehlík
 PhDr. Arnošt Svoboda
 Marie Šandová
 Hana Šiblová
 Milan Štefanec
 RNDr. Leoš Štefka
 Ing. Vladimír Štefl
 Ing. Zdenka Tesaříková
 doc. Lubomír Tichý, Ph.D.
 RNDr. Dana Tomášová
 doc. RNDr. Josef Trna, CSc.
 Ing. Radek Tyllich
 Ing. Zbyněk Ulčák, Ph.D.
 Ing. Martin Vaněček
 Mgr. Zdeněk Vermouzek
 Ing. Helena Vlašínová, Ph.D.
 RNDr. Mojmír Vlašín
 Mgr. Zbyněk Zavadil
 RNDr. Jozef Zetěk

Organizace

Barvínek, o. s.

Centrum ekologické výchovy Pálava, ZO
ČSOP

Centrum globálního rozvojového vzdělávání
NaZemi

Hnutí DUHA

Chaloupky, o. p. s, školská zařízení pro
zájmové a další vzdělávání

Katedra environmentálních studií Fakulty
sociálních studií Masarykovy univerzity
v Brně

Katedra ekologie a životního prostředí
Přírodovědecké fakulty Univerzity
Palackého Olomouc

Katedra ekológie a environmentalistiky
Fakulty prírodných vied Univerzity
Konštatína Filozofa v Nitre

Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové

MAS Moravský kras, o. s.

Mendelova univerzita v Brně

Městská část Brno-Jundrov

Městská část Brno-střed

Mikroregion Drahanská vrchovina

Ministerstvo životního prostředí ČR

Nadace Partnerství

Nadace Veronica

NESEHNUTÍ Brno

Obec Krásensko

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
Magistrátu města Brna

Odbor životního prostředí Magistrátu
města Brna

Odbor životního prostředí KrÚ
Jihomoravského kraje

Odbor školství KrÚ Jihomoravského kraje

Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
v Brně

Pozemkový spolek Hády

Přírodní zahrada, o. s.

Rezekvítek – sdružení pro ekologickou
výchovu a ochranu přírody

RIGI, s. r. o.

Sdružení středisek ekologické výchovy
Pavučina

Sluneční brána, s. r. o.

Sluňákov – centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o. p. s.

Správa CHKO Moravský kras

Státní fond životního prostředí ČR

Středisko ekologické výchovy a etiky
Rýchory SEVER, pracoviště Horní Maršov

Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny

Vzdělávací a informační středisko Bílé
Karpáty, o. p. s.

ZO ČSOP Veronica

Základní škola Podomí

Autoři textů: Zaměstnanci Lipky
Redakce: Kateřina Vítková, Hana Korvasová
Fotografie: Archiv Lipky, Tomáš Siničák
Grafické zpracování: Jan Augusta
Tisk: GRAFEX, spol. s r. o., Kolonie 304, 679 04 Adamov

Vydala Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno, Lipová 20
www.lipka.cz, tel. 543 211 264, lipka@lipka.cz
Brno 2012

Vytištěno na recyklovaném papíře.

